

NORA

	Regieraad Interconnectiviteit
	BZK B&I
	Gebruikersraad NORA
	Jaarplan NORA 2015
	Ter besluitvorming

Geachte leden van de Regieraad Interconnectiviteit,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming in uw vergadering van 31 maart aanstaande het jaarplan NORA 2015.

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) vormt de basis om de kabinetsdoelstellingen op het gebied van de Digitale Overheid te kunnen realiseren. Door alle overheden aan te sluiten op de GDI ontstaat een samenhangende basis voor het bereiken van deze doelstellingen. De Nederlandse overheids referentiearchitectuur (NORA) is onderdeel van de GDI en biedt in de vorm van algemeen geldende architectuurprincipes inzicht in waarmee een overheidsorganisatie rekening moet houden bij het inrichten of veranderen van een systeem of proces opdat een interoperabele en wendbare digitale overheid ontstaat.

Voorliggend plan omvat de doelstellingen van NORA in 2015, welke zijn uitgewerkt in concrete, operationele activiteiten. Het jaarplan NORA is input voor het nog op te stellen clusterplan van de Regieraad Interconnectiviteit dat wordt gebruikt voor de integrale sturing. Over de uitvoering van het jaarplan zal periodiek een voortgangsrapportage worden opgesteld.

De GDI is gebaseerd op bestaande behoeftes en voorzieningen. Ten behoeve van de vergadering van de Regieraad Interconnectiviteit in juli 2015 zal BZK een visiedocument 'Toekomst NORA' voorbereiden.

Gevraagd besluit

De Regieraad Interconnectiviteit wordt gevraagd:

- Kennis te nemen van het jaarplan NORA 2015.
- Akkoord te gaan met de in het jaarplan NORA 2015 opgenomen activiteiten en planning.

INLEIDING

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) vormt de basis om de kabinetsdoelstellingen op het gebied van de Digitale Overheid te kunnen realiseren, waaronder de ambitie dat burgers en bedrijven in 2017 al hun zaken met de overheid digitaal kunnen afhandelen en dat de overheid haar dienstverlening efficiënt inricht en uitvoert. Door alle overheden aan te sluiten op de GDI ontstaat een samenhangende basis voor het bereiken van deze doelstellingen.

De Nederlandse overheids referentiearchitectuur (NORA) is onderdeel van de GDI en qua governance ondergebracht bij de Regieraad Interconnectiviteit. Voorliggend plan omvat de doelstellingen van NORA in 2015, welke zijn uitgewerkt in concrete, operationele activiteiten. Het jaarplan NORA is input voor het nog op te stellen clusterplan van de Regieraad Interconnectiviteit dat wordt gebruikt voor de integrale sturing.

BETERE DIENSTVERLENING STELT EISEN AAN DE ICT LANDSCHAPPEN

Eenduidige en samenhangende digitale overheidsdienstverlening stelt eisen aan de inrichting en werking van de verschillende ICT landschappen binnen de overheid. Deze ICT-landschappen worden met het verstrijken van de jaren steeds groter, diverser en complexer. De gegevens die nodig zijn voor de uitvoering van publieke taken zijn bij de verschillende organisaties opgeslagen, in systemen van verschillende komaf en van verschillende leeftijden.

Van de overheid wordt verwacht dat zij organisatie-overstijgend opereert: uitvoeringsprocessen zijn op elkaar afgestemd, informatie is makkelijk vindbaar en wordt (her)gebruikt en transacties zijn eenvoudig uitvoerbaar. Hiervoor is interoperabiliteit nodig, het vermogen van organisaties om informatie uit te wisselen en te (her)gebruiken. Tussen de gebruikte systemen worden daarom relaties aangelegd, zowel binnen de organisatie als organisatie-overstijgend. Ook deze relaties nemen toe en daardoor ook de onderlinge afhankelijkheid.

INTEROPERABILITEIT EN WENDBAARHEID IN HET ICT LANDSCHAP

Nieuwe toepassingen, bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe wetgeving of nieuwe technologie, zijn in de huidige landschappen niet zonder slag of stoot in te passen. Het gebruik van standaarden en referentiearchitecturen bevorderen interoperabiliteit en helpen de ICT landschappen naar de toekomst toe wendbaarder te maken. NORA doet dit concreet door het bieden van algemeen geldende architectuurprincipes en door kennisdeling.

ARCHITECTUURPRINCIPES

De NORA biedt in de vorm van algemeen geldende architectuurprincipes inzicht in waarmee een overheidsorganisatie rekening moet houden bij het inrichten of veranderen van een systeem of proces. Deze architectuurprincipes zijn gebaseerd op wetgeving of door de betrokken architecten gezamenlijk afgesproken en bekrachtigd door de voormalige architectuurboard NORA¹. De principes worden via haar dochters² vertaald naar de specifieke context van een organisatie.

¹ De Architectuur Board was ingesteld door Bestuurlijke Regiegroep Dienstverlening en e-Overheid en het bestuurlijk orgaan dat besluiten nam over de koers van NORA en majeure wijzigingen accordeerde.

² NORA heeft dochters op het niveau van bestuurslagen, sectoren, samenwerkingsverbanden en ketens. Voorbeelden zijn GEMMA, de landelijke referentiearchitectuur voor gemeenten en de EAR, de Enterprise Architectuur voor het Rijk.

KENNISDELING VOOR MEER STANDAARDISATIE

Het netwerk rondom NORA en haar aanverwante dochters, verenigd in de gebruikersraad NORA, bevat een schat aan kennis en ervaring op het gebied van informatievraagstukken. Door vanuit de verschillende sectoren, samenwerkingsverbanden en bestuurslagen best practices en best knowledge te delen, uit te diepen en hierover nieuwe afspraken te maken, ontstaat de facto standaardisatie en wordt ingezet op het hergebruiken van slimme oplossingen.

Bovendien kan elkaars kennis en ervaring worden aangewend om slimme en samenhangende keuzes te maken op weg naar betere en goedkopere digitale overheidsdienstverlening.

2015: VERGROTEN GEBRUIK EN BRUIKBAARHEID VAN DE NORA

In het voorliggende jaarplan is nadrukkelijk ingezet op het vergroten van het gebruik en de bruikbaarheid van NORA. Dit beogen we door:

- het versterken van de NORA community, opdat kennis en ervaringen meer en intensiever worden gedeeld door de architecten binnen de overheid;
- het versterken van de relatie met en tussen de dochters van de NORA en de relatie met Europese ontwikkelingen;
- het vergroten van de toegankelijkheid van afspraken, standaarden en best practices voor de niet direct betrokkenen. Hierdoor kunnen ook (project- en programma)managers, beleidsmakers en wetgevers gebruik kunnen maken van de in de NORA gestolde kennis om tot goede, werkende digitale dienstverlening te komen.

Het jaarplan is in nauwe afstemming met de gebruikersraad tot stand gekomen.

NORA: NAVIGEREN OP RELEVANTE AFSPRAKEN

In het navolgend deel van dit plan zijn de concrete activiteiten voor 2015 uitgewerkt met als thema 'navigeren op relevante afspraken'. Enige toelichting is vereist.

Een digitale overheid komt vooral tot stand door het maken van afspraken. Bijvoorbeeld als we gegevens uitwisselen doen we dat met berichtstandaard X. Of als ik gegeven Y aanbied, is Z de exacte betekenis. Navigeren is de kunst van het plannen en volgen van een route om zich daarmee van de huidige positie naar de bestemming te verplaatsen.

Voor veranderingen in ICT landschappen is een architectuur nodig. Architectuur heeft veel weg van een navigatiesysteem en zorgt dat je de plaats van bestemming, bijvoorbeeld de implementatie van een nieuw systeem om een nieuwe wet te kunnen uitvoeren, zonder al teveel obstakels en ongelukken bereikt.

NORA en haar dochters helpen koers te houden naar de bestemming digitale overheid.

ACTIVITEITENPLANNING NORA 2015

1. **Het versterken van de community** (doorlopende activiteit)

In de overtuiging dat kennis delen en het opschalen van slimme oplossingen bijdragen aan betere en efficiëntere publieke dienstverlening, wordt de rol van de gebruikersraad als een Community of Practice, een platform voor collegiaal leren en vernieuwen, verder versterkt. Dit doen we door onder meer door de bijeenkomsten te organiseren op locatie en aan de hand van concrete casuïstiek de gebruikersraad mee te laten denken bij taaie vraagstukken en nieuwe projecten. Elkaars oplossingen en architectuurproducten professioneel de maat nemen, mogelijkheden voor hergebruik beproeven.

2. **De toegankelijkheid van de NORA verbeteren en verbreden** (eerste helft 2015)

De NORA wordt via de wiki www.noraonline.nl beschikbaar gesteld. Deze wiki is prima bruikbaar voor architecten, maar de praktijk leert dat ook beleidsmakers, bestuurders, programma- en projectmanagers en wetgevingsspecialisten baat kunnen hebben bij de kennis en de overzichten van NORA. In aanvulling op de wiki wordt daarom een 'digitale landingsplaats' of NORA-startpagina als wegwijzer ingericht die geschikt is voor een bredere doelgroep. Hierbij wordt samenwerking gezocht bij het programma Digitaal 2017 en de werkzaamheden rondom het borgen van de kennisfunctie uit het iNUP programma (waaronder de website e-overheid.nl).

Het vergroten van het gebruik en de bruikbaarheid van NORA krijgt eveneens aandacht door te zorgen dat NORA up to date is en up to date blijft. Het gebruiken van een verouderd navigatiesysteem is immers zinloos. Op basis van het gebruik van NORA en relevante maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, zal daarom steeds de vraag moeten worden gesteld of de NORA aanpassing behoeft op basis van nieuwe inzichten. De volgende activiteiten worden in gang gezet om de actualiteit van NORA vast te stellen en het continue verbeterproces (plan, do, check, act) aan te scherpen.

3. **Toepasbaarheid van de (architectuurprincipes van) NORA toetsen** (doorlopend)

Gebruikerservaringen vormen een belangrijke informatiebron. Hoe zijn of worden de principes in actuele verandertrajecten uitgewerkt en ingevuld in lijn met de specifieke situatie in de betreffende context? Waarom is een principe wel of niet toegepast? Wat kan de NORA daarvan leren? Behoeven de (afgeleide)principes aanpassing of aanscherping?

4. **De (bronnen van) NORA actualiseren** (opschoning wiki eerste helft 2015, verder doorlopend)

Wezenlijk voor het beter benutten van de NORA is het duidelijk onderscheid maken tussen uitspraken met status die impact hebben op interoperabiliteit en uitspraken die voor kennisdeling zijn bedoeld (adviezen voor goede implementatie). Bij alle principes en uitspraken in NORA moet daarom duidelijk zijn wat de herkomst en status is. Dat is nu niet altijd het geval.

A. **Europa** (eerste helft 2015)

Speciale aandacht gaat momenteel ook uit naar ontwikkelingen die vanuit Europa worden geïnitieerd en van invloed kunnen zijn op de informatie- en interoperabiliteitsvraagstukken in Nederland. Eind 2014 is een start gemaakt met een quick scan naar de -voor NORA- relevante ontwikkelingen in de Europese context. Deze quick scan moet leiden tot een voorstel aan de regieraad omtrent "NORA en Europa". Vanuit het NORA netwerk wordt ook actief deelgenomen aan Europese activiteiten, zoals deelname van de Belastingdienst aan de EIRA/ISA pilot.

5. **Technologie en innovatie** (doorlopende activiteit)

Het gaat hier om technologische ontwikkelingen die van grote invloed (kunnen) zijn op de informatievraagstukken van de overheid. Denk bijvoorbeeld aan big data en slimme analysetechnieken, toepassingen voor privacy en security by design, enz. Hoe kan de technologie slim ingezet worden om de ambities van de overheid op het gebied van dienstverlening te bewerkstelligen? Zijn er al voorbeelden? In hoeverre beïnvloedt nieuwe technologie de architectuurprincipes van de NORA? Op basis van de ervaringen en wensen van de gebruikers wordt iedere keer opnieuw bekeken of een thema extra aandacht verdient.

6. **Verdieping inhoudelijke thema's** (doorlopende activiteit)

Ervaringen op een actueel thema worden binnen de NORA vanuit de verschillende sectoren bij elkaar gebracht en uitgediept. De volgende onderwerpen zijn in 2014 na een brede inventarisatie opgepakt en in 2015 een vervolg kennen. Nadere prioritering vindt plaats via de gebruikersraad en de regieraad.

A. Verbinden

Het katern Verbinden (2014) bevat principes voor samenwerking tussen overheden bij het bedienen van burger en bedrijf. In 2015 dient in gezamenlijkheid vastgesteld te worden welke principes en onderdelen uit het katern moeten leiden tot een wijziging van de NORA.

B. Beveiliging

Het opnemen van het onderwerp Beveiliging in de NORA-wiki is bijna afgerond. De laatste aanpassingen zijn er op gericht dat gebruikers goed overzicht krijgen van welke informatie wordt geboden, wat daarvan de status is en hoe zij daarbinnen hun weg kunnen vinden.

C. Zaakgericht werken

Dit onderwerp is van belang voor het versterken van de informatiepositie van burgers en bedrijven en bij de inrichting van integrale dienstverlening. Het verzamelen van voorbeelden van overheidsorganisaties die reeds zaakgericht werken en het analyseren van vraagstukken en gekozen oplossingsrichtingen zal daarom in 2015 worden voortgezet.

D. Digitale duurzaamheid

In het kader van "Digitaal Archief 2020" wordt samen met het Nationaal Archief gezocht naar de belangrijkste vragen die spelen rondom duurzaam archiveren.

NORA BEHEER

Ook de reguliere activiteiten rondom het beheer van NORA vinden natuurlijk plaats in 2015. Naast het vijf keer per jaar organiseren en verslag leggen van de gebruikersraad NORA zijn de volgende activiteiten continu onderwerp van aandacht.

7. **Borgen van de NORA-wiki als éénduidige bron** (doorlopende activiteit)

Door werkgroepen ontwikkelde content (onderwerpen) worden met ondersteuning van NORA Beheer geplaatst in de NORA-wiki. Hierbij wordt het wijzigingsproces van de NORA gevolgd.

8. **Functioneel beheer wiki** (doorlopende activiteit)

In samenspraak met de leverancier ArchiXL wordt geborgd dat het wiki-platform continu beschikbaar is en voldoet aan de verwachtingen qua functionaliteiten van de wiki, presentatievormen, versiebeheer, reactiemogelijkheden en zoekfunctionaliteiten. Met de leverancier is hiertoe een beheer-abonnement afgesloten.

ORGANISATIE EN FINANCIERING

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is de opdrachtgever en eigenaar van NORA. Het beheer van de NORA is neergelegd bij ICTU. Hiertoe is het team NORA Beheer en een projectleider NORA aangesteld.

BZK draagt zorg voor de financiering van het beheer van NORA en de minimale activiteiten in het kader van de doorontwikkeling (begroting 415.000 euro). Vanuit de betrokken organisaties wordt op dit moment in natura bijgedragen, bijvoorbeeld door deelname aan de gebruikersraad en werkgroepen.

Het inhoudelijk doorontwikkelen van de NORA geschiedt in 2015 onder aansturing van de regieraad Interconnectiviteit van de Digicommissaris. Het uitwerken van onderwerpen vraagt additionele financiering. Als dit aan de orde is, zal vanuit de gebruikersraad een concreet voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan de regieraad. Onderwerpen die hiervoor in aanmerking komen zijn de follow-up van de quick scan Europa, het uitwerken van architectuurprincipes voor gegevensuitwisseling via het rotondemodel/knooppunten en architectuurprincipes voor digitale duurzaamheid.